

FRANCOFONIA ȘI DIVERSITATEA CULTURALĂ

Veche națiune europeană, inspiratoare a idealurilor înscrise în Declarația universală a drepturilor omului, Franța a exercitat și exercită o puternică influență pe scena internațională. Axele principale ale politicii franceze în lume sunt continuarea construcției europene pentru a garanta stabilitatea și prosperitatea continentului, favorizarea acțiunilor de pace, de democrație și dezvoltare.

Din aceste idei s-a născut francofonia care reunește oameni de naționalități diferite de pe 5 continente, din 49 de țări membre ale Organizației Internaționale a Francofoniei, 4 state asociate și 10 observatori. Programele francofoniei se dezvoltă pe 5 axe de prioritate: democrație și pace, diversitate culturală și lingvistică, educație, învățământ și cercetare, dezvoltare economică durabilă și difuzarea limbii și culturii franceze la scară mondială. Dincolo de folosirea limbii franceze, această organizație dorește să promoveze anumite idealuri legate de respectul drepturilor omului, ale diversității culturale, ale statului de drept. Astfel, proiectul francofon se angajează să respecte și să încurajeze existența limbilor locale și regionale. Respectarea diversității lingvistice de către organizația francofonă este prima condiție a diversității culturale și a luptei împotriva omogenizării. „Francofonia nu dorește o lume uniformă, ci o lume solidară, bogată prin diferențele ei: Pentru a favoriza un dialog între culturi, trebuie să garantăm existența tuturor culturilor și să le permitem să continue să trăiască, să creeze și să inoveze”, spune Abdou Diouf, secretarul general al O.I.F.

Francofonia este de multe ori redusă la o simplă asociație de vechi colonii franceze. Acest mod de gândire înseamnă o proastă cunoaștere a apariției mișcării francophone și a geopoliticii sale. Unele țări provin într-adevăr din foste colonii, altele fac parte din organizație datorită existenței unor elite franceze. Dacă există un nucleu istoric, acesta a evoluat mult. Astăzi, odată cu încheierea conflictului Est – Vest, regăsim alte rădăcini și identități. Mondializarea este o șansă pentru francofonie deoarece îi permite regăsirea unui orizont adesea uitat pe plan istoric și cultural, dar important pentru viitor, când economia va trebui să țină cont de diferențele culturale. Prezentă pe toate continentele, francofonia devine un simbol al diversității culturale care trebuie construită ; este în miezul problemelor de rezolvat într-o lume deschisă.

Cartea istorică a decolonizării a fost prea repede închisă. Mondializarea, zdruncinând frontiere și identități, redeschide această problemă. Nimic nu trebuie uitat, toate amintirile trebuie scoase la lumină pentru a descoperi forța unei istorii comune. Dar rădăcinile culturale mondiale ale Franței merg dincolo de secolul 19 și de multe ori este neglijată importanța a numeroase puncte de sprijin, în momentul în care toți factorii susceptibili de a explica diversitatea culturală din lume sunt utili. Din această perspectivă, cele 10 colectivități teritoriale d’Outre-Mers (insule sau zone foste colonii care mai depind administrativ de Franța) au o contribuție considerabilă, de multe ori subapreciată. Această istorie este indisolubil legată de cea a altor zone culturale cu un aport bogat din multe puncte de vedere. Cu timpul logica politică a lăsat locul problematicilor culturale. Dialogul dintre rădăcinile mondiale ale Franței și cele ale altor regiuni devine un factor privilegiat al coabitării culturale.

Francofonia este înainte de toate o rețea umană: aleși, profesori, ziariști, ingineri, universitari, toți vorbesc limba franceză. Reprezintă bărbați și femei obișnuiți care vorbesc, învață, muncesc și trăiesc în franceză. Toți sunt francofili, atașați de cultura și de valorile promovate de această limbă. Aceste rețele există, însă, fără a avea conștiința importanței lor reale. Lupta imaginilor și a cuvintelor vehiculate de mass-media, din ce în ce mai concentrate, constituie o sfidare politică esențială la scară mondială. Anglo-saxonii stăpinesc fluxurile de informații și de cultură, iar francofonia duce lipsă de capacitate de acțiune. Este vorba pur și simplu de a avea în vedere un pluralism democratic. Importanța acestui fapt reiese cu ocazia crizelor și a conflictelor. Informația și comunicarea constituie o miză pentru pace și război, la fel de importantă ca mediul înconjurător, sănătatea, educația.

Solidaritatea cu dezvoltarea durabilă este un obiectiv fundamental al francofoniei, dar același lucru se poate spune și despre marile întreprinderi mondiale. Întreprinderile francophone sunt agenți direcți, în economie, ai diversității culturale de construit. Astăzi, modelul anglo-saxon domină. Marile firme franceze și francophone trebuie să se emancipeze. În viitor, identitatea va fi un atu al concurenței. O reflecție critică asupra modelelor de gestiune trebuie să aibă loc pentru că relativizarea stereotipurilor face parte din diversitatea ce trebuie regăsită. Relațiile sociale, modelele de gestiune, relațiile dintre țări, modul în care sunt puse în valoare contribuțiile diverselor culturi profesionale, totul este posibil pentru a dezvolta modelele economice și sociale ale marilor întreprinderi.

Limba franceză este indisolubil legată de valorile democrației, libertății, drepturilor omului, în ciuda unei istorii adesea contradictorii. Nu trebuie să înțelegem prin francofonie un război împotriva limbii engleze; perspectiva unei singure limbi, a unui singur mod de gândire, a unei singure culturi constituie o sărăcire și un pericol pentru umanitate. În orice caz, limba și luptele francofoniei sunt asociate cu o cautare a unui alt tip de mondializare. Franța este un punct de referință pentru universal, un model democratic legat de pluralismul cultural și juridic. Nu este vorba despre impunerea unui model politic, ci de voința de a face legătură între referințele comune și bogăția altor realități, de a face să coexiste referințe diferite și a respecta aportul altor tradiții politice și culturale.

În spiritul celor prezentate mai sus, Centrul Cultural Francez a încercat și încearcă să promoveze diversitatea culturală prin mijloacele de care dispune. Sprijinind participări ale unor formații muzicale populare sau culte, trupe de teatru, artiști plastici și scriitori la festivaluri, întâlniri și expoziții, a dus specificul românesc peste granițele țării. Amintesc Festivalul de la Lyon care reunește manifestări muzicale, teatrale, expoziții, ateliere de creație și unde au participat anul trecut formații de muzică populară din Maramureș, artiști plastici și actori clujeni și din regiune; proiectul „Les belles étrangères” care pune în valoare 12 scriitori contemporani dintr-o anumită țară sau arie lingvistică și care în 2005 a fost dedicat României (autorii clujeni au fost reprezentați de poezii Marta Petreu, Letiția Ilea și Ion Mureșan alături de Ana Blandiana, Gabriela Adameșteanu, Mircea Cărtărescu, Ștefan Agopian și alții) sunt două exemple de implicare a Centrului Cultural Francez în a face cunoscută vocația culturală a românilor.

Centrul cultural Francez, Cluj-Napoca – birou bibliotecar

Centrul cultural Francez, Cluj-Napoca – zona reviste

Centrul cultural Francez, Cluj-Napoca – zona pentru copii

Prin misiunea sa diplomatică, centrul a adus la noi „Lire en fête” (care vizează informarea marelui public asupra muncii depuse de toți participanții la circuitul cărții – autori, editori, librari, bibliotecari) sau „Fête de la musique” (în prima zi de vară – 21 iunie – au loc simultan concerte gratuite susținute de muzicieni amatori sau profesioniști în peste 100 de țări). Acestea au devenit sărbători ale tuturor iubitorilor de carte și muzică, așteptate în fiecare an și câștigând tot mai mulți participanți. Nu întâmplător, s-a hotărât organizarea târgului de carte „Toamna cărților” în luna octombrie când are loc și „Lire en fête”. Gândit inițial ca o manifestare anuală, târgul a ajuns să fie bianual, existând și o „Primăvară a cărților”. Ideea de a ieși cu cartea în calea trecătorilor a pasionat atât participanții – editori clujeni – cât și publicul larg, cu atât mai mult cu cât se desfășoară în Piața Unirii, loc prin care trec mereu majoritatea clujenilor.

Încurajând și sprijinind inițiativele, mai ales în rândul tinerilor, s-a ajuns la permanentizarea Festivalului de cîntec francfon de la Baia Mare și a Festivalului de teatru francfon de la Dej, care au dus și la schimburi fructuoase cu țările vecine. Elevi pasionați de muzică pop sau de teatru se întrec în spectacole diverse cu o participare din ce în ce mai largă. Tinerile talente sunt întotdeauna apreciate și stimulate pe măsura eforturilor depuse și a efectelor obținute.

Francfon - francofonie, cuvinte des folosite în rîndurile de mai sus, dar nu pot să nu vorbesc despre sărbătoarea francfoniei, care are loc în prima zi de primăvară, în 20 martie, și care este o zi festivă, o ocazie de a celebra limba franceză. Nu este o sărbătoare pompoasă, ci mai degrabă o mobilizare descentralizată, punînd în valoare inițiative locale. Se organizează spectacole, expoziții, conferințe, ateliere de creație, concerte nu din obligație, ci din pasiune și dăruire. Nu voi menționa toate activitățile care au avut loc în jurul acestui moment la Centrul Cultural Francez, voi menționa doar o inițiativă care merge mîna în mîna cu diversitatea culturală, cu respectul aproapelui. Pentru a face cunoscute diverse state francophone aflate la distanță fizică sau culturală, în ultimii trei ani am adus un omagiu Libanului, țărilor din Maghreb (Algeria, Tunisia și Maroc), statelor din Indochina (Vietnam, Cambodgia și Laos). În acest context, au fost invitate personalități din aceste țări, care au ținut conferințe și ateliere avînd ca temă literatura, obiceiuri, tradiții specifice. La Mediatecă au fost prezentate fotografii despre țările respective, s-au expus cărți și s-au proiectat filme de autori naționali. Dintre cele mai deosebite evenimente menționez seara arabă organizată în colaborare cu studenții tunisieni de la Universitatea de Medicină și Farmacie „Iuliu Hațieganu”, cînd au fost prezentate costume naționale tunisiene din diverse zone ale țării, obiceiuri, mîncăruri tradiționale și muzică arabă sau atelierul de gastronomie cambodgiană în cadrul căruia s-au preparat feluri specifice zonei.

Anul acesta este anul francfoniei în România, unde cam 20 % din populație este francfonă și care reprezintă un pol important al francfoniei în Europa. Au avut loc deja forumuri în luna martie în

principalele orașe din țară pe diverse teme: „Bunuri și servicii culturale”, „Presa și informațiile”, „Invenții și inovații” la București; „Noile tehnologii” la Timișoara, „Universitățile și cercetarea” la Iași; „Noile solidarități” la Cluj. Aceste forumuri au avut ca scop dinamizarea cooperării în sînul spațiului francofon, iar tematica a fost stabilită în concordanță cu țelurile pe care și le-a fixat Organizația Internațională a Francofoniei. Lucrările și rezultatele acestor dezbateri vor fi folosite în perspectiva celei de a XI-a Conferințe la vîrf a șefilor de stat și de guverne ai francofoniei care va avea loc la București în luna septembrie. Cu această ocazie, se preconizează încheierea procesului de transformare a Francofoniei într-o adevărată instituție politică cu rol important pe scena internațională.

Cu specificul său de țară membră a Organizației Internaționale a Francofoniei, dar și cel de țară care va obține la 1 ianuarie 2007 statutul de țară membră a Uniunii Europene, România dorește să își pună în valoare potențialul diplomatic în cadrul structurilor statelor francofone.

IOANA ROTUND

responsabil
Mediateca Centrului Cultural Francez Cluj